

досвід викладачів фахових кафедр та художніх колективів, стали визначальними для розбудови системи музично-педагогічної освіти.

Визначаючи зміст розвитку в періоді протягом ХХст., вважаємо основною тенденцією розвитку музичної освіти поступове удосконалення організації та поглиблення його змісту, урізноманітнення форм науково-дослідної, педагогічної, культуротворчої діяльності музикантів. Уникаючи докорінних трансформацій, відбуваються зміни у змісті навчання за рахунок розвитку науково-теоретичної думки; спираючись на власний науковий, педагогічний та виконавсько-практичний потенціал, стверджують культуротворчу діяльність однією з компетентностей вчителя музики у структурі музичної освіти.

Список використаних джерел

1. Кривозуб В. Ф. Музично-педагогічна освіта в Україні в другій половині ХХ століття //Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. Вип. 54. С. 90-93.
2. Кривозуб В. Ф. Становлення професійно-педагогічної освіти в Україні в другій половині ХХ століття / Зб. Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. Вид. «Педагогічна преса» Київ, 2004. Вип. 4 (14) С. 125–128.
3. Черкасов В. Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2008. 376 с.

Козлова Вікторія,
викладач Зінківської музичної школи
імені І. П. Батюка (м. Зінків)

РОЗВИТОК СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ ВОКАЛІСТІВ-ПОЧАТКІВЦІВ ЗА МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ С. А. КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ

Анотація. У статті розкрито особливості розвитку співацького голосу у вокалістів-початківців, окреслено основні його етапи, досліджено

методику викладання вокалу С. А. Крушельницької.

Ключові слова: *основні методи, розвиток, навички, вміння, голосоутворення.*

Постановка проблеми. Голос – це найприродніший музичний інструмент, даний людині від народження. Як і будь-яким іншим інструментом, ним треба вчитися користуватися. Голос має кілька основних характеристик: тембр (індивідуальне забарвлення), діапазон (висота звучання), силу (гучність), які можна якісно поліпшити за допомогою спеціальних вправ, індивідуальних для кожного вокаліста. Здібність до творчості закладений природою в кожній дитині. Дуже часто вона гальмується або втрачається, якщо вчасно не розпочата робота з розвитку цих природних даних.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво співу малює в нашій уяві певні образи, відображає наші емоційні стани. У процесі співу приймає участь не тільки звук, але й, що не менш важливо, осмислене слово. Вокал в даному випадку можна розглядати як певний технологічний процес художнього співу. У формуванні співочих навичок можна умовно виділити три етапи:

- визначення;
- збереження й уточнення;
- автоматизація і шліфування.

Для того, щоб розвиток голосоутворення учня формувався в руслі природності, потрібно пам'ятати, що при тій неймовірній кількості методів і прийомів опрацювання і постановки співацьких голосів, яку ми спостерігаємо в галузі вокально-педагогічної практики, існують дві основні лінії. Одна з них – це обов'язкове встановлення і закріплення в учня певних фізичних прийомів, при активному використанні яких можна досягти потрібних результатів у справі постановки голосу. Тут учень повинен вміти: дихати тільки так, а не інакше, певним чином відкривати рот, певним способом укладати язик, гортань навмисне опускати та утримувати її в цьому

положенні. І це є обов'язковим навіть у тих випадках, коли в учнів не тільки не виявлено якихось істотних недоліків голосоутворення, а й при наявності правильного, в усьому прийняттого звучання голосу. Друга лінія – це втручання в дію голосового апарату. Але педагог вдається до подібного втручання лише тоді, коли він впевнений у його доцільності, а також враховуючи індивідуальні особливості вокаліста-початківця. Вирішальним критерієм тут є якість звучання голосу.

З метою покращення звучання голосу з'ясовується передусім причина недоліку голосоутворення та рекомендується той або інший прийом. Але при цьому категорично відкидається застосування будь-яких прийомів, які різко порушують звичну роботу фонаторного апарату. Особлива увага приділяється зближенню всіх процесів голосоутворення з музикою, з почуттям, з відчуттям музики навіть у найпростіших вокальних вправах. Саме так знаходиться шлях до природності голосоутворення, а звідси – розвиток вокального слуху, смаку та інших необхідних співакові якостей. На початковому етапі ознайомлення з голосом, окрім визначення типу голосу, увага педагога має бути звернена на тембр, звучність, діапазон голосу, на позитивні та негативні якості його формування, причини що зумовлюють ті чи інші недоліки.

Одним із важливих засобів вокально-виконавської виразності є використання реєстрів. Як відомо, діапазон співацького голосу має три ділянки, або реєстри, які утворюються різними механізмами голосоутворення. Реєстри голосу мають назви: грудний, медіум і головний. У процесі опрацювання голосу особливе значення має так зване згладжування реєстрів. Ця якість звучання голосу заслужено вважається однією з найважливіших. Наступний, дуже важливий засіб вокально-виконавської виразності – це емоційність. Для керування емоціями потрібні глибока впевненість у своїх силах, непохитне самовладання, вміння психологічно налаштовуватись і перевтілюватись відповідно до образу виконуваного твору.

На прикладі роботи видатної співачки-педагога Соломії Амвросіївни Крушельницької можна продемонструвати особливу форму проведення уроків, коли викладач своїм голосом демонструє і виправляє помилки учнів. С. Крушельницька вважала, що саме такий спосіб є дієвим у роботі педагога-вокаліста. Що особливо, на нашу думку, підходить для роботи з вокалістами-початківцями: дитині легше відтворити і зрозуміти свої помилки, коли педагог співає разом з ним, таким чином учень підлаштовується і відтворює голосом правильну подачу голосу. С. Крушельницька також робила мало словесних зауважень, але вони були завжди влучними і доречними. Це дозволяло учням сконцентрувати увагу на конкретних моментах голосоутворення і усунути наявні недоліки, що особливо було дієвим у роботі з вокалістами-початківцями, яким важко розподіляти увагу на виправленні кількох помилок одночасно.

Розпочинаючи роботу з розвитку співацького голосу вокалістів-початківців С. Крушельницька висувала наступні загальні вимоги. Перші кроки навчання співу були пов'язані з виконанням вправ на голосні «а», «е», «і», «о», «у», «и» з виспівуванням голосних з приголосними – «ля», «ле», «лі», «лю», «льо». Також варто зазначити, що розвитку співацького дихання педагог надавала особливого значення. Вона стверджувала: «Основою співу є правильне дихання, яке об'єднує не тільки всі фізичні фактори, пов'язані зі звучанням голосу, а й усі психофізіологічні процеси розвитку голосового апарату» [2]. У процесі дихання головним педагог вважала момент видиху, який залежить від правильного вдиху, вокалістам-початківцям радила тренувати м'язи голосового апарату за допомогою вправ без використання голосу.

З досвіду роботи С. Крушельницької ми переконуємося в успішності застосування таких вправ, що особливо корисно на початковому етапі занять співом. Педагог також чудово розуміла, що емоційна атмосфера та психологічний стан учня має великий вплив на продуктивність заняття. Якщо учень приходив на урок пригніченим або втомленим, вона для розспівування

пропонувала не загальноприйняті «ла, лі, льо, лю», а поспівки « Я до шко-ли йду, спі-ва-ти хо-чу», або: «Я до-до-му йду, ї-стонь-кихо-чу», чи: «Я до-до-му йду, спа-тонь-кихо-чу» – залежно від того, коли відбувався урок – вранці, в обід чи ввечері. Успіхи вихованців С. А. Крушельницької-педагога на світових оперних сценах принесли видатній співачці визнання серед вітчизняних педагогові-вокалістів.

Висновки. Отже, методи роботи педагога з вокалістами-початківцями становлять великий інтерес для сучасної вокальної педагогіки, застосування всіх вище визначених методів з учнями на початкових етапах занять співом позитивно відбиваються на подальшому розвитку вокальних умінь і навичок. У свою чергу С. А. Крушельницька внесла вагомий вклад у розвиток вітчизняної педагогіки, застосування її методів виховання співацького голосу вокалістів приносить позитивні результати, і сучасні викладачі вокалу з успіхом використовують її методи у власній педагогічній діяльності.

Список використаних джерел

1. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва. Київ: НМАУ, 1997.
2. Крушельницька С. Спогади. Матеріали. Листування у 2-х ч. Ч.1. / упор. та прим. М. Головащенко. Київ : Музична Україна, 1978.
3. Михалеченко О. В. Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні (друга половина ХІХ –початок ХХ ст.): монографія. Київ : Видавничий цент КДЛУ, 2000.

Конопля Ірина,
директорка Полтавської дитячої
художньої школи імені Святослава
Пашинського (м. Полтава)

ПОЛТАВСЬКА ДИТЯЧА ХУДОЖНЯ ШКОЛА ІМЕНІ СВЯТОСЛАВА ПАШИНСЬКОГО В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ЖИТТІ РЕГІОНУ

Анот ація. В статті викладено основні історичні віхи становлення та розвитку Полтавської дитячої художньої школи імені Святослава